

5.

tanegység

Neveden szólítottalak

Minimum 3x45 perces komplex témanap
(magyar, vizuális kultúra, hittan)

FELDOLGOZOTT MŰVEK

Oravecz Imre: *anyu más-hogy Erzsé*

Kántor Péter: *Göncölszekér*

Kányádi Sándor: *Névtelen mese*

Miklya Luzsányi Mónika: *Egy furcsa névadó*

A nevünk összefonódik az életünkkel. Nem mi határozzuk meg, a szüleinktől kapjuk, mégis meghatároz minket. Családi és keresztnévünknek egyaránt története, jelentése és jelentősége van. A bibliai történetekben is megfigyelhetjük a nevek szerepét, fontosságát.

MIT KÉSZÍTSEK ELŐ?

Szöveggyűjtemény

Internet, projektor, hangfal

Füzet, íróeszköz

Rajzlap vagy írólap

Festés eszközei vagy filctollak

Áttekintő vázlat

5.1 Keresztnevek	45 perc
5.1a Keresztnévgyűjtés	15 perc
5.1b Máshogy mindenki más	10 perc
5.1c Göncölszekerezés	15 perc
5.2 A nevek hatalma	45-60 perc
5.2a A névtelen ember	15 perc
5.2b Bátor Opos legendája	10 perc
5.2c Családi címer	20-45 perc
5.3 Egy furcsa névadó	45 perc
5.3a Miért ez a nevem?	10 perc
5.3b Egy furcsa névadó	20 perc
5.3c Jobbról balra	15 perc

Összesen: min. 3x45 perc

A gyerekek előre kérdezzék meg otthon, hogy miért pont azt a nevet kapták, amit a szüleik választottak!

A címerkészítésen múlik, hogyan szervezzük az órákat, ennek megfelelően készítsük elő a rajzolás vagy festés eszközeit is!

FELADATOK LEÍRÁSA

5.1 Keresztnevek

5.1a Keresztnévgyűjtés

A gyerekeket osszuk 4-5 fős csoportokba! Öt perc alatt melyik csoport tud több keresztnévet összegyűjteni? A csoportok olvassák fel a gyűjtésüket!

Tudjuk-e, miért „kereszt”-név a keresztnév? Mi köze van a keresztnek? Ki volt már keresztelőd? Mit tapasztalt? Milyen volt?

MIT AKARUNK ELÉRNİ?

A gyerekek értsék meg, hogy csak akkor szólítunk keresztnéven valakit, hogyha közel egyidősek vagyunk, és személyes, bensőséges a viszonyunk vele. Hivatalos személynek a szerepét kifejező névvel adunk tiszteletet.

JEGYZETEIM

Vedd figyelembe!

A keresztnév: *keresztelés + név* jelentésű, a német *Taufname* tükörfordítása. Más szóval utónév, amit a magyar nyelvben a vezetéknev (családnév) után írunk.

Variáció

Koncentráltabb és izgalmasabb lehet a névgyűjtés, ha versenyszerűen zajlik. Készítsünk elő annyi betűkártyát, ahány csoportot alakítunk! Minden csoport húzzon egy betűt! A versengés arról szól, hogy a kihúzott betűvel (mint kezdőbetűvel) melyik csoport tud több keresztnévet összegyűjteni öt perc alatt. Mondhatjuk azt is, hogy valójában a betűk versenyeznek, tehát a „legtermékenyebb” betűt kiálthatjuk ki győztesnek. Szét lehet válogatni a győztes neveit női és férfinevekre.

5.1b Máshogy mindenki más

A gyerekek olvassák el **Oravecz Imre: *anyu máshogy Erzsí*** című versét!

10
perc

- Ki beszél a versben? Neki mi lehet a neve? Kb. hány éves lehet? (Oravecz Imre: *Máshogy mindenki más* című könyvéből megtudjuk, hogy a versbeszélő egy Niki nevű „aprócska kislány”, aki még óvodás.)
- Miért lehetett furcsa Nikinek, hogy anyu másként Erzsí, apu meg Pista, a doktor bácsi pedig Viki?
- Hogyan szólítja egyébként ezeket az embereket a gyerek?
- Ti ismertek mindenkit a keresztnévén? Tudjátok, mi a keresztnéve az anyukátoknak, apukátoknak, a tanító néninek, a napközis tanító néninek, az igazgató bácsinak, a konyhás néninek vagy a postás bácsinak? Kít melyik nevén szólítotok?
- Miért nem ismerjük annyira az iskolai dolgozók vagy a hivatalos személyek keresztnévét? Kiket szoktunk csak a keresztnévükön szólítani? Mikor szólíthatunk egy felnőttet a keresztnévén?

5.1c Göncölszekerezés

Olvassuk el **Kántor Péter: *Göncölszekér*** című versét közösen! Előbb az értelmezést követő hangsúlyokra figyelve. Majd a vers ütemeire figyelve, melyek 4-4 szótagos egységekből állnak. Dülöngélve olvashatunk, amikor is egy-egy ütemre jobbra vagy balra, illetve előre vagy hátra dőlünk. Ha lassan olvasunk, lassan dülöngélünk, ilyenkor lassú a szekér. Ha gyorsabban olvasunk, gyorsabban dülöngélünk, ilyenkor gyorsabban megy a szekér.

15
perc

Nézzük meg a Csillagképek című tankocka feladat csillagképeit a Reftantáron, és keressük meg közöttük a Göncölszekeret!
Ismertek még csillag(kép)neveket?

Végül mozgassuk meg egy kicsit a gyerekeket, játsszunk vonuló játékot („vonatozás” helyett most szekerezés), amivel átvezetjük őket a következő feladathoz!

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Keresztnévgyűjtés
Versolvasás és -értelmezés
Hangos, ütemező olvasás
Csillagkép egyeztetése a nevével
Vonulós játék

Te hova utaznál a Göncölszekérrel? Álljunk fel, kapaszkodjunk egymásba, és utazunk együtt, mintha a Göncölszekéren ülnénk, és a Tejúton haladnánk!
Hova utazunk? Meseországba!

Vedd figyelembe!

A versforma ütemhangsúlyos felező nyolcas, ahol a 8 szótagos sorok 4-4 szótagos ütemekre tagolódnak (még akkor is, ha emiatt egy szó szétvágódik). A költő a harmadik sort külön sorokba is töri, így lesz a 3-4. sor a felező nyolcas fél-fél sora:

Jaj, de messze, | jaj, de régen
Göncölszekér | megy az égen.
Megy a szekér, |
mintha állna,
mintha csak u|tasra várna.

Akárki lesz | az utasa,
nem lesz annak | több panasza.
Elringatja |
tarka álma,
megy a szekér, | mintha állna.

A versforma meghatározását (ütemhangsúlyos felező nyolcas) nem kell a gyerekekkel közölni, ez a pedagógusnak szóló háttérinformáció. Az ütemező ritmizálás erre épül, ezért nem árt, ha tisztában van vele.

A versforma felfedezése alkalmas differenciálásra. A nyelviileg érettebb, érdeklődő gyerekekkel megkereshetjük a szótagokat, jelölhetjük a hangsúlyt, ütemvonalat. Míg a többiek számára elég, ha a szótagokat megszámozzák. A hangsúlyos olvasás, ütemes mozgás pedig mehet közösen.

MIT AKARUNK ELÉRNI?

A gyerekek értsék meg, hogy a családi nevünk is kifejez minket, a családunkat, az őseinket.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Meseolvasás
Szerepjáték
Név-legenda megismerése
Címerkészítés

5.2 A nevek hatalma

5.2a A névtelen ember

A gyerekek olvassák el **Kányádi Sándor: Névtelen mese** című meséjét, majd beszéljünk róla!

Milyen élete volt a szegény embernek, amíg nem volt neve? Játsszuk el! Gyűjtsük ki a versből a parancsokat! Valaki vállalja el a szegény ember szerepét, és teljesítse a parancsokat! A gyerekek kitalálhatnak új parancsokat is, de vigyázzunk, ne legyenek megalázóak vagy veszélyesek!

Milyen neve lett később a szegény ember utódainak? Vajon miért?

JEGYZETEIM

5.2b Bátor Opos legendája

Nézzük meg a gyerekekkel a Báthory család címerét a Reftantáron elérhető azonos című tankockában! Mit ábrázol? Hallgassuk meg előbb a gyerekek gondolatait, ötleteit!

10
perc

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK
EHHEZ A FELADATHOZ?

Rajzlap vagy írólap
Festés eszközei vagy
filctollak

Beszéljünk a gyerekeknek arról, hogy a Báthory család több fejedelmet is adott Erdélynek! Birtokaik a mai Nyírbátortól a Kárpátok vonaláig terjedtek. A Báthory család címere egy sárkányt és három sárkányfogát ábrázol, ugyanis a Báthory család őse, Bátor Opos (más néven Vid), aki az itáliai Velencéből származott, és Szent István seregében harcolt. Hősiessége jutalmául kapta meg a királytól az Ecsedi-láp környéki birtokokat. Igen ám, de a legenda szerint akkoriban egy sárkány tanyázott a lágban, így azt megközelíteni sem lehetett. Opos azonban megölte a sárkányt, és hogy a rettegő nép megbizonyosodjon a szörnyeteg haláláról, kitorpte három fogát. Ezért szerepel a sárkány és a sárkányfog a Báthoryak címerében.

Vedd figyelembe!

Ez a történet először a Képes Krónikában (1360 körül) szerepel.

A legendák alakulását is jól példázza a Báthoryak és a sárkány motívumának alakulása. Báthory Gábort 1604-ben orgyilkosok megölték. A nép nagyon szerette a fiatalon meghalt fejedelmet, akit a nyírbátori református templomban ravaloztak fel. Bátor Opos legendás sárkányölését hamarosan áttestálták Báthory Gáborra. Ezt a legendát még az 1980-as években is Báthory Gáborral mesélték az Ecsedi-láp pákászai a néprajzkutatóknak.

Megjegyzendő még (amit a gyerekeknek nem kell feltétlenül tudni), hogy a Báthory/Bátory név kétféleképpen írható: Bátor István erdélyi fejedelem, de Báthory Gábor, aki szintén erdélyi fejedelem volt.

5.2c Családi címer

Neked jelent-e valamit a vezetékneved? (Például: Szűcs, Kovács, Nagy, Farkas stb.) Ha nem (vagy nem tudod), milyen „beszélő” nevet adnál a családotnak? (Például: Erős Markó Imre)

Rajzoljátok vagy fessétek meg a családotok címerét!

20-45
perc

Vedd figyelembe!

A címerfestés megoldható egyszerűen, filctollal is. Ekkor elég a feladatra kb. 20 perc. Ám sokkal izgalmasabb és szebb alkotások szülehetnek, ha hullámpapírra, temperával festenek a gyerekek. Ekkor egy teljes tanórát szánjunk a festésre!

JEGYZETEIM

MIT AKARUNK ELÉRNI?

A gyerekek értsék meg, hogy a nevünknek jelentősége van, akár szeretjük, akár nem. Érdeemes kinyomozni a nevünk történetét.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Beszélgetés
Bibliai történet olvasása és értelmezése
Írásfordító játék
Titkos üzenet írása

5.3 Egy furcsa névadó

5.3a Miért ez a nevem?

A gyerekek előre kérdezzék meg otthon, hogy miért pont azt a keresztnévet kapták, amit a szülei választottak!

Beszélgessünk:

- Ki az, aki szereti a nevét, ki az, aki nem? Miért igen, miért nem? (A családi és keresztnevéről is szó lehet.)
- Mit tudtál meg a keresztnevéről, miért kaptad éppen azt?

5.3b Egy furcsa névadó

A gyerekek olvassák el a bibliai történet **Miklya Luzsányi Mónika: Egy furcsa névadó** című átiratát magukban, majd beszélgetünk róla!

- Kivel találkozott Zakariás a templomban?
- Miért nem akart hinni az angyalnak?
- Mi lett a büntetése?
- Miért volt furcsa a családtagok számára, hogy Jánosnak akarják nevezni a kisfiút?
- Tudjátok-e, ki lett ez a János, amikor felnőtt?
- Ha a gyerekek tudják, ki volt Keresztelő János, beszélgetünk róla egy kicsit, ha nem, akkor mi meséljünk róla!
- A történetben szerepel egy nagyon fontos név: a Messiás. Ki ő? Mit tudunk róla?
- Mi köze lesz hozzá Jánosnak, amikor felnőtt?

5.3c Jobbról balra

Mutassuk meg a gyerekeknek a héberül leírt János nevet a Reftantáron, majd beszélgetünk kicsit a héber írásról!

Fontosabb sajátosságai:

- Jobbról balra halad.
- Nincsenek magánhangzókat jelölő betűk, csak pontok jelölik a helyüket.

Próbáld ki:

- Írd le a neved jobbról balra! (A betűk nem fordulnak meg.)
- Írd le még egyszer jobbról balra, de magánhangzók nélkül!

Írj egy titkos köszönő levelet a szüleidnek a héber írásmód szerint! Ne legyen túl hosszú, elég egy-két mondat is, de jobbról balra íródjon, és ne legyenek benne magánhangzók (helyüket egy kis ponttal jelölheted)! Ha több sor van, a sorok lefelé haladnak.

Vedd figyelembe!

Ha szorosan igazodni kell a csengetési rendhez, és előtte címerfestés van, az utolsó feladat elhagyható, hogy beleférjen a 45 perces festési feladat (a szünet bevonásával).

JEGYZETEIM